

Lukáš Kvíz: Dějiny evangelického sboru v Hořátvi. FHS UK, Praha 2020, 55 s. + přílohy.

Dějiny menších a (relativně) uzavřených náboženských komunit, jako jsou kupř. evangelické sbory, jsou vděčným tématem kvalifikačních akademických prací. Časté je i to, že autor je členem nebo blízkou osobou daného společenství, což na jednu stranu usnadňuje přístup k jinak nedostupným pramenům a informacím a na druhou stranu zvyšuje nároky na metodologicky relevantní uchopení a prezentaci informací. Autor hodnocené práce se s tímto nebezpečím vyrovnal dnes již poněkud archaickou a metodologicky spornou cestou: jako začátečník v historii zvolil „pozitivistický“ přístup prostého převyprávění všech informací, které našel v dostupných pramenech (značného rozsahu) a v (vesměs dobře vybrané) sekundární literatuře a které současně považoval za relevantní, přičemž jako hlavní třídicí hledisko při jejich prezentaci použil časovou linii farářské služby jednotlivých duchovních. Zavanul na mě duch amatérských historií z evangelických časopisů či drobných tisků pozdního 19. nebo raného 20. století... Od této metody výzkumu a prezentace se autor nicméně nenechal odvést a dlužno konstatovat, že ve výsledku práci sice příliš nepovznáší, ale ani jí valně neškodí.

Jako závažnější nedostatek vnímám spíše to, že práce (třebaže místy s využitím dosud neznámých pramenů) výrazněji akcentuje starší dějiny hořátevského sboru (dokonce včetně předtolerančního období; období od konce 18. století do druhé světové války je dále věnováno asi 20 stran), vesměs již zpracované v dřívějších dílech (Heřman z Tardy, Sklenář, Chládková a kol. ad.). Naproti tomu pozdější dobu, dosud nezpracovanou a mimořádně závažnou vzhledem k sociálním dějinám společenství, ústícím nakonec i v jeho zánik jakožto samostatného sboru, pro jejíž poznání by nadto bylo možné využít i orálněhistorických metod, zpracoval na mnohem menším rozsahu a se slabší akribií. I o této volbě jsme a autorem vícekrát diskutovali během relativně častých konzultací – třebaže v posledních měsících z důvodu epidemiologické situace nuceně probíhajících jenom „dálkově“ –, avšak bez úspěchu v podobě změny autorova přístupu. Soudím, že tato sveřepost autorovu dobře míněnou a nepochybně rozsáhlou práci poněkud znehodnotila a devalvovala i její celkové výsledky, což je určitě škoda.

Skutečnost, že Lukáš Kvíz píše svou první akademickou práci, je vedle prostinké, nepřilíš reflektované metodologie nejpatrnější v úvodních kapitolách pojednávajících obecně o českých náboženských dějinách raného novověku a (vzhledem k tématu práce poněkud nadbytečně) o obci Hořátev. Autorovi zde zjevně schází smysl pro proporce a patřičný nadhled, prezentuje řadu zjednodušujících nebo až mylných soudů jako např.

- Poněkud naivistické líčení protireformační epochy, jakoby i poddaní měli legální možnost emigrovat, nebo jakoby hlavním objektem pobělohorských konfiskací byly knihy (s. 8);
- V Hořátvi a okolí se evangelíci po vydání tolerance nehlásili k helvetskému vyznání (s. 10), ale naopak k augsburskému, konfesionalitu teprve později změnili – což autor na jiném místě práce ví (s. 18–19);
- Protestantský patent neznamenal zrovnoprávnění s katolicismem „de facto“ (s. 12), ale naopak pouze de iure; podobně bych v českém prostředí nepřeceňoval „kulturní boj“ proti římskokatolické církvi ve druhé polovině 19. stol.

Naopak v následujících kapitolách, založených na vlastním archivním výzkumu a tvořících jádro práce, je obdobných chyb mnohem méně. Najdou se však i zde (např. úřad seniora či superintendenta jedné

z protestantských církví v „předlitavské“ části habsburské monarchie nešlo vykonávat, aniž by dotyčný byl současně jejím farářem (s. 20); spojení českých sborů obou protestantských církví je nazýváno „sdružením“ (s. 35) apod.), stejně jako stylistické neobratnosti (kupř. nelogická návaznost „spor o volbu Jindřicha z Tardy zanechal pachutí a zášť. V této době došlo k opravám modlitebny a fary“ na s. 25).

Podstatnější než tyto nedostatky je to, že autor nechce nebo nedokáže překročit informační základnu svých pramenů. Ani si příslušné otázky neklade. Typickým příkladem je nikterak neanalyzovaný zásadní vliv některých členů sboru, třeba i důležitější než vliv duchovního (jako v případě sporu s farářem Kaldou na s. 34), který se zřejmě promítl do postupného úpadku a zániku sboru za vlády komunistického režimu (v důsledku odstranění neformálních vůdců, dost pravděpodobně největších salárníků – jak alespoň v náznaku plyne z autorova tvrzení na s. 50). Podobně významná zjištění by mohla přinést analýza ekonomické situace sboru, autorem hned na začátku odmítnutá (s. 7), třeba i v souvislosti s překvapivými opakovanými stížnostmi na nemajetný charakter sboru. Tím, že se Lukáš Kvíz podobným otázkám a tématům vyhnul, dosáhl sice „standardního“ výkladu sborových dějin jako ilustrace a dílčího rozvinutí novodobé historie českého evangelictva, jak pěkně ukazuje závěr bakalářské práce, obecně známé informace však v ničem významném nepřekročil, třebaže k tomu měl docela příznivé podmínky – přístup k rozsáhlému a dobře dochovanému archivu, osobní kontakty umožňující hloubkový orálněhistorický výzkum nebo i přístup k neveřejným archiváliím apod. Je to škoda, ale jde o důsledek autorova vědomého rozhodnutí.

Ani po formální stránce není předložená bakalářská práce bez chyb. Autor má zjevně potíže s pravopisem (časté chyby v interpunkci, shodě podnětu s přísudkem ad.), místy nesrozumitelně nebo stylisticky nevhodně formuluje, občas volí nevhodné nebo nesprávně napsané odborné termíny. Podobně problematický je i seznam použité literatury: příjmení Heřmana z Tardy by mělo být řazeno pod T, Skopec byl sice editorem, ne však vydavatelem Vavákových pamětí, u některých časopiseckých nebo sborníkových příspěvků chybí stránkový rozsah, archivní fondy by měly být přesněji lokalizovány. Naopak pozitivně hodnotím obrazovou přílohu, která má sice jenom ilustrační hodnotu, vlastní práci nicméně pěkně dotváří.

* * *

Jak vyplývá z výše uvedeného, bakalářská práce Lukáše Kvíze je pro mě jistým zklamáním. Autor práci věnoval velké úsilí, dosáhl však méně, než by býval mohl. Jde však o jeho první akademickou práci, proto metodologické i další nedostatky, jichž se dopustil, nelze soudit příliš tvrdě a jistě poslouží alespoň jako pobídka pro budoucí lepší díla. Kvízovu bakalářskou práci proto **doporučuji k obhajobě** a hodnotím jako **velmi dobrou**.

V Praze dne 20. srpna 2020

Prof. PhDr. Zdeněk R. Nešpor, PhD.